

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi opintovapaalain 5 ja 10 §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan, että palvelussuhteessa olevalla on oikeus saada opintovapaata myös ulkomailla tapahtuvaa opiskelua varten siitä työnantajan kanssa erikseen sopimatta. Lisäksi ehdotetaan, että työnantajan oikeus

siirtää opintovapaan keskeyttäneen työhön-paluuta poistetaan.

Lainmuutos on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 1991 alussa.

PERUSTELUT

1. Nykyinen tilanne ja ehdotetut muutokset

Opintovapaalain (273/79) tarkoituksena on opintovapaajärjestelyin mahdollistaa työssäkäyville mahdollisuus koulutukseen ja opiskeluun. Opintovapaan käyttömahdollisuuksia on lain voimaantulon jälkeen laajennettu. Vuonna 1986 tehdyn muutoksen jälkeen myös ulkomailla tapahtuva opiskelu tuli opintovapaan piiriin. Opintovapaalain 5 §:n 3 momentin (663/86) mukaan ulkomaisten opintojen edellytyksenä on kuitenkin, että työnantaja ja työntekijä sopivat ulkomailla tapahtuvasta opiskelusta.

Käytettävissä ei ole tilastoja siitä, kuinka paljon opintovapaata käytetään opiskeluun ulkomailla. Opintotukipäätöksiä on valtion opintotukikeskuksessa tehty ulkomailla tapahtuvaa opiskelua varten viime vuosina runsaat 2 000 lukuvuosittain. Vuosittainen päätösten määrä on lisääntymässä ja päättyneenä lukuvoitena 1989—90 tehtiin noin 3 000 päätöstä. Aikuisopintorahapäätöksiä on ulkomaisia opintoja varten tehty muutamia kymmeniä. Opintotukilakia (28/72) on muutettu vuonna 1990 annetulla lailla (684/90) siten, että aikuis-

opintotuki vakinaistetaan vuoden 1991 alusta. Opetusministeriö rinnastaa vuosittain noin 200 suomalaisen ulkomailla suorittaman korkeakoulututkinnon Suomessa suoritettavaan korkeakoulututkintoon. Jatko-opintoja näistä on noin 15—20 prosenttia.

Voidaan arvioida, että kansainvälistyminen lisää tarvetta ulkomaisiin opintoihin. Tarvetta ulkomailla tapahtuvaan opiskeluun on erityisesti jatko-opiskelijoilla ja erityiskoulutukseen hakeutuvilla. Tämän vuoksi ehdotetaan, että opintovapaalain 5 §:n 3 momenttia muutettaisiin siten, että työntekijällä olisi oikeus opintovapaaseen ulkomailla tapahtuvia opintoja varten vastaavalla tavalla kuin kotimaassa sopimatta siitä erikseen työnantajan kanssa. Kotimaisilta opinnoilta edellytetään, että ne ovat 5 §:n 1 momentin mukaisesti julkisen valvonnan alaisia. Julkisen valvonnan alaisuuden edellyttäminen ulkomaisilta opinnoilta olisi kuitenkin käytännössä hankalaa. Työntekijä joutuisi viime kädessä näyttämään, että ulkomailla tapahtuva opiskelu täyttäisi tämän edellytyksen. Muissa maissa saattaa olla erilaisia koulutusjärjestelmiä, jolloin tällainen edellytys saattaisi käytännössä estää ulkomailla tapahtuvan opiskelun. Tämän vuoksi ehdotetaan, että

ulkomaisilta opinnoilta ei edellytetä julkisen valvonnan alaisuutta, vaikka jonkinasteista julkiseen valvontaan rinnastettavaa valvontaa olisi tällaistenkin opintojen suhteen edellytettävä.

Opintovapaalain 10 §:n 2 momentin toisessa virkkeessä on säädetty työnantajan mahdollisuudesta siirtää työntekijän oikeutta palata työhön enintään kuukaudella. Momentin ensimmäisen virkkeen mukaan työntekijän on ilmoitettava neljä viikkoa aikaisemmin, jos hän haluaa keskeyttää yli 50 työpäivän pituisen opintovapaansa ja palata töihin. Tätä aikaa voidaan pitää riittävänä, jotta työnantaja voi varautua työntekijän työhön paluuseen. Pykälän 4 momentissa on turvattu sijaisen asema niin, että työnantajan ei tarvitse ottaa työhön opintovapaata hakenutta työntekijää sinä aikana, jona sijaisen työsuhteeseen lain tai työehtosopimuksen mukaan on pidettävä voimassa. Edellä esitetyn vuoksi ehdotetaan, että opintovapaalain 10 §:n 2 momentin toinen virke käytännössä tarpeettomana kumottaisiin.

Esitysehdotus perustuu vuosiloma- ja opintovapaalainsäädännön kehittämistä selvittäneen työryhmän yksimieliseen mietintöön (työministeriön työryhmämuistio 4/1990). Työryhmämuistion mukaisesti on tarkoitus muuttaa myös opintovapaa-asetusta (864/79) siten, että ohjattu itseopiskelu, jossa julkisen valvonnan

alaisen oppilaitoksen opettaja ohjaa opiskelijaa, sisällytetään opintovapaa-asetuksen tarkoituksiin opiskelumuotoihin. Tämä muutos edesauttaisi varsinkin lisensiaatin ja tohtorintutkintojen suorittamista. Samaten muutettaisiin asetusta siten, että opetusministeriön erikseen hyväksymältä koulutukselta ei edellytetäisi opetusministeriön valvontaa.

2. Esityksen taloudelliset vaikutukset

Esityksellä ei ole merkittäviä valtiontaloudellisia vaikutuksia. Se, että työntekijän ei enää tarvitsisi sopia työnantajan kanssa ulkomaisista opinnoista, saattaa lisätä aikuisopintorahan käyttämistä. Tämän vaikutus on opintorahan maksamisedellytykset huomioonottaen vähäinen.

3. Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan vuoden 1991 alussa.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

L a k i

opintovapaalain 5 ja 10 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 9 päivänä maaliskuuta 1979 annetun opintovapaalain (273/79) 5 §:n 3 momentti ja 10 §:n 2 momentti, sellaisina kuin ne ovat 5 päivänä syyskuuta 1986 annetussa laissa (663/86), seuraavasti:

5 §

Opintovapaa voidaan myöntää myös 1 momentissa tarkoitettuun opiskeluun rinnastettavia ulkomailla tapahtuvia opintoja varten.

mentin mukaan kuuluvaa oikeutta, hänen on ilmoitettava tästä vähintään neljä viikkoa ennen työhön paluutaan.

10 §

Jos työntekijä haluaa käyttää hänelle 1 mo-

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 199 .

Helsingissä 16 päivänä marraskuuta 1990

Tasavallan Presidentti
MAUNO KOIVISTO

Työministeri *Matti Puhakka*

Laki

opintovapaalain 5 ja 10 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 9 päivänä maaliskuuta 1979 annetun opintovapaalain (273/79) 5 §:n 3 momentti ja 10 §:n 2 momentti, sellaisina kuin ne ovat 5 päivänä syyskuuta 1986 annetussa laissa (663/86), seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

5 §

Opintovapaa voidaan myöntää myös ulkomailla tapahtuvia opintoja varten, milloin työnantaja ja työntekijä siitä keskenään sopivat.

10 §

Jos työntekijä haluaa käyttää hänelle 1 momentin mukaan kuuluvaa oikeutta, hänen on ilmoitettava tästä vähintään neljä viikkoa ennen työhön paluutaan. Työnantaja voi kuitenkin siirtää työntekijän oikeutta palata työhön enintään kuukaudella siitä ajankohdasta, jonka työntekijä on paluuajaksi ilmoittanut.

5 §

Opintovapaa voidaan myöntää myös 1 momentissa tarkoitettuun opiskeluun rinnastettavia ulkomailla tapahtuvia opintoja varten.

10 §

Jos työntekijä haluaa käyttää hänelle 1 momentin mukaan kuuluvaa oikeutta, hänen on ilmoitettava tästä vähintään neljä viikkoa ennen työhön paluutaan.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 199 .